

Bono Zvonimir ŠAGI (ur.), *Kršćanska sadašnjost u misli svojih utemeljitelja tijekom razvitka i djelovanja u vremenu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008., 254 str.¹

Jednom u životu, vjerujem prvi i posljednji put, nalazim se u situaciji predstavljanja jedne jedinstvene, iznimne i teško ponovljive knjige jer je i *Kršćanska sadašnjost*, kao višedesetljetno događanje, jedinstvena i neponovljiva stvarnost povijesne zbilje hrvatske Crkve i proturječnog hrvatskog društva. Zašto je upravo na mene pala kocka da kratko predstavim knjigu od 254 stranice naslova *Kršćanska sadašnjost u misli svojih utemeljitelja tijekom razvitka i djelovanja u vremenu* (Zagreb, veljača 2008.), ne znam!? Očito je o. Bono Zvonimir Šagi imao svoje utemeljene razloge zašto je toj knjizi dao upravo takav naslov i zašto ju je podijelio u pet relevantnih međusobno vrlo ovisnih i fluidnih cjelina: 1. *U zamisli i iskustvu »trolista«*; 2. *Svjedočanstva i početci proučavanja prijeđenog*; 3. *O KS-u s biskupske propovjedaonice*; 4. *In memoriam trojici utemeljitelja*; 5. *Ustanovni dokumenti*.

Ova je knjiga povijesno-teološka, društveno-politička, a napose pastoralno-teološka dokumentacija žive tisućljetne Crkve i putujućega, patničkoga i

nepokorenoga hrvatskog naroda, koji je u nenaklonjenim društveno-političkim uvjetima komunizma i u ozračju poticaja i inovacija Drugoga vatikanskog koncila tražio i nalazio svoje opravdano mjesto pod suncem. Svoj znanstveno objektivno sud o djelovanju i dometu *Kršćanske sadašnjosti* u Hrvatskoj i izvan nje – od Zagreba do Vladivostoka – dat će objektivno nepristrani povjesničari. Oni će imati uvid u sve one dokumente koji nisu ovdje objavljeni, a koji su povezani, primjerice sa stvarnošću *Teološkog društva »Kršćanska sadašnjost«*.

Tek kada sam počeo listati i čitati ovu knjigu, shvatio sam kako ću u ovom predstavljanju neizbježno morati biti fragmentaran i selektivan, a uz to subjektivan osobito u odabiru naglasaka koje želim iznijeti.

Dakako, ova knjiga govori o hrvatskoj povijesnoj Crkvi u drugoj polovici 20. vijeka. Ali ona jednako tako govori i o hrvatskom društvu u drugoj polovici 20. vijeka, koje se poslije 1990. godine nastoji transformirati u demokratsko društvo.

¹ Ovo predstavljanje knjige održano je u Zagrebu 22. veljače 2008. prigodom 40. obljetnice ustanovljenja Kršćanske sadašnjosti, Centra za koncilsku istraživanja, dokumentaciju i informacije.

Istodobno knjiga govori o hrvatskim teolozima koji žele pretkoncilsku i tradicionalnu hrvatsku Crkvu pokrenuti prema koncilskoj i postkoncilskoj Crkvi. Knjiga govori o odnosima i napetostima između skupine teologa i tadašnjeg hrvatskog episkopata. Knjiga svjedoči o instituciji koja nakon četvrtog desetljeća »postojanja, djelovanja, njezinih kriza i uspona, jadova i plodova, strahova i ustrajanja na putu« (T. Šagi-Bunić, str. 125) zakoračuje u peto desetljeće svojega razvoja i djelovanja. Zbog zgusnutosti i bremenitosti sadržaja koje nam podastire ova knjiga smatram opravdanim staviti samo određene naglaske da bi, barem dijelom, bio vjeran knjizi s jedne strane, te da bih vas motivirao za čitanje u knjizi sadržanog s druge strane.

Ako netko želi pobliže čitati i proučiti tijek razvoja i djelovanja *Kršćanske sadašnjosti* neka čita tekstove koji govore o obljetnicama, počevši od govora T. Šagi-Bunića prigodom desete pa do govora prigodom obilježavanja 30. obljetnice osnutka *Kršćanske sadašnjosti* 1998. Dakako, morat će pročitati i tekstove Josipa Turčinovića prigodom 15. obljetnice iz 1983., kao i tekst Vjekoslava Bajsića na otvorenju knjižare »*Dr. Josip Turčinović*« u Osijeku 1992., te na posljatku razgovor s V. Bajsićem i T. Šagi-Bunićem znakovita naslova *Kuća koja je otvarala »prozore«*.

Tko pobliže želi čuti svjedočanstva najbližih suradnika trojice utemeljitelja, neka u 2. poglavlju posegne za tekstovima Ljiljane Matković-Vlašić, Bonaventure Duda i Stelle Tamhine. A tko se precizno i objektivno želi upoznati s dekretom ustanovljenja *Centra za koncil-*

ska istraživanja, dokumentaciju i informiranja »Kršćanska sadašnjost«, te sa statutima Teološkog društva »Kršćanska sadašnjost«, neka posegne za 5. poglavljem pod naslovom Ustanovni dokumenti.

A meni u ovom svečanom obljetničkom činu neka bude dopušteno istaknuti dvije znakovite, za danas i sutra poučne, činjenice: 1. o trojici utemeljitelja i 2. o odnosu i postupanju kardinala Franje Kuharića prema *Kršćanskoj sadašnjosti*.

1. Trojica profesora s Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – kako to reče prof. dr. sc. Bonaventura Duda – brzo su se stopili u »*karizmatički trolist*«, koji je zanosno, stvaralački i poduzetnički, hrabro i mudro provodio razgranatu djelatnost ustanove *Kršćanska sadašnjost*. **Šagi-Bunić** bio je teološko-koncilski stručnjak broj jedan. Čovjek čija je važna, ako ne i najvažnija životna postaja bila Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, do kojega je uvijek vozio zagrebački tramvaj. Bio je i trajno ostao prorok civilizacije ljubavi iz koje je izharivala ljubav prema Bogu i čovjeku, zatim na kojoj se nadahnjivao svekoliki ekumenizam i dijalog – kako u Crkvi tako i u društvu. Toličke prevažne tekstove napisao je u svezi s *Kršćanskom sadašnjosti*. **Vjekoslav Bajsić**, nenadmašiv pronicljiv mislilac i intelektualac, fin, tih i nenametljiv gospodin, a tolikim je ljudima bio »čovjek za lijek«. Bio je do bri duh *Kršćanske sadašnjosti*. Nerijetko je upozoravao da za prošlost nismo odgovorni, ali za budućnost ćemo odgovarati. Bio je »šlosar« popravljajući stare aparate, a ustvari temeljna mu je želja bila popra-

viti ljude na bolje. **Josip Turčinović** je, s potencijalom genijalnih razmišljanja, bio »Veliki inicijator« koji je, kada su drugi govorili da se tu više ništa ne može učiniti, odlučno rekao: »Mora se moći!« (Šagi-Bunić, str. 187). Pošao je od dviju koncilskih odrednica: prihvatio je suvremeni svijet i tražio vraćanje na vlastite kršćanske korijene. Prema njemu, jedina početna »investicija« u *Kršćanskoj sadašnjosti* bile su u knjige uloženi autorski honorari, a jedini obrtni kapital bio je volonterski rad inicijatora i suradnika: klerika i laika, muških i ženskih. Za *Teološko društvo »Kršćanska sadašnjost«* smatrao je da je to prirodan i nužan proces u promijenjenim vanjskim uvjetima društva; da je to »možda neizbježan relativno kratkotrajni stres u logici povijesnog i crkvenog pokoncilskog događanja u našim specifičnim okolnostima« (J. Turčinović, str. 81).

2. Samo je jedan visoko i odgovorno pozicioniran čovjek u Hrvatskoj volio i poštivao *Kršćansku sadašnjost* samo njemu svojstvenim ljudskim i biskupskim autoritetom, a ime mu je Franjo Kuharić, kardinal i nadbiskup zagrebački. Bio je i ostao čovjek i nadbiskup koji je dopustio rizik, jer je imao povjerenja u ljude, iako je osobno proživljavao tjeskobu u svezi s *Kršćanskom sadašnjosti*. Kao natpastir čovjekoljublja, bogoljublja i rodoljublja rekao je članovima KS-a: »Idite, ali budite svjesni odgovornosti i pred Crkvom, pred narodom i pred Bogom.« Nikoga od članova nije suspendirao, nikome nije

zabranio rad na KBF-u, a suze Vjekoslava Bajsića shvatio je vrlo ozbiljno. Znao je da ti ljudi neće minirati Crkvu nego nastojati da ta Crkva bude što prisutnija i što djelatnija u javnosti. Članovi *Kršćanske sadašnjosti* i danas trebaju zahvaliti upravo kard. Franji Kuhariću što se nije dogodio »zagrebački slučaj« s nesagledivim negativnim posljedicama. Kardinal je znao da je upravo izdavačka djelatnost iz Zagreba »na svoj način prekinula šutnju Crkve iza željezne zavjese« (kard. F. Kuharić, str. 160).

Zaključno: Knjiga *Kršćanska sadašnjost u misli svojih utemeljitelja tijekom razvitka i djelovanja u vremenu* dokument je i svjedočanstvo o prošlosti i četridesetljetnom prijašnjem putu *Kršćanske sadašnjosti*. Logičan bi nastavak, odnosno drugi svezak, bio *Kršćanska sadašnjost u svojoj trenutnoj sadašnjosti i nadolazećoj budućnosti*. Budući da nijedan od trolista utemeljitelja nije više među nama, osim pojedinih suosnivača, potrebno je razložno i proročanski razmišljati kako dalje, osobito na pomalo zasićenom tržištu. Ako *Kršćanska sadašnjost* bude njegovala svoj ugled, ako bude brza u reakcijama na pastoralno-teološke izazove, ako bude imala dovoljno marnih, stručnih i sposobnih ljudi, onda može s pouzdanjem zakoračiti u svoje peto desetljeće djelovanja. Neka joj na tom putu i ostvarenju bude sretno i spretno.

Josip Balaban